

Innst. S. nr. 244

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:69 (2002-2003)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å tydeliggjøre myndighetsansvaret for kraftforsyningen samt sikre virkemidler til å unngå rasjonering

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at energi-myndighetene i de nordiske landene i fellesskap samarbeider om tiltak for å sikre den nordiske kraftbalansen og sikre at det frie kraftmarkedet fungerer bedre.
2. Stortinget ber Regjeringen sikre at Statnett som systemansvarlig nettselskap har virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i spesielt kritiske perioder.
3. Stortinget ber Regjeringen gjøre nødvendige tiltak for å sikre Statnett mulighet til bygging av bedre kraftutvekslingsmekanismer mot utlandet."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frøde Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror

Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Hans Seierstad, viser til forslagene som er tatt opp i dokumentet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Regjeringen har varslet at Stortinget vil få seg forelagt en stortingsmelding om forsyningssikkerhet, og flertallet tar utgangspunkt i at blant annet myndighetsansvar for kraftforsyning og virkemidler for å unngå rasjonering vil bli behandlet i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at kraftforsyningen i Norge er underlagt omfattende samfunnsmessig styring, dels gjennom lovverket og hjemfallsretten og dels gjennom et betydelig offentlig eierskap.

Disse medlemmer vil spesielt peke på to grunner som taler for et fortsatt offentlig eierskap i kraftsektoren:

- Offentlig eierskap bidrar til å sikre en rimelig grad av nasjonalt eierskap. Det er viktig fordi det på den måten sikres at hovedkontorer, beslutninger og andre strategiske funksjoner forblir i Norge. Det er bred politisk enighet om at offentlig eierskap bør brukes for å sikre nasjonal forankring av noen viktige selskaper i Norge.
- Offentlig eierskap bidrar også til å sikre fellesskapet inntekter fra den ekstra avkastning som er knyttet til eierskap til naturressurser. Dette er begrunnelsen for at staten har betydelige eierandeler til olje- og gassforekomstene og er en begrunnelse for offentlig eierskap til kraftressursene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Dokument nr. 8:114 (2002-2003) fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad, Bjørgulf Froyn og

Grethe Fossli, om nasjonalt eierskap i energimarkedet, kapitaltilførsel til Statkraft, behovet for en sak om konkurransesituasjonen i det nordiske energimarkedet og forlengelse av fristen for Statkrafts pålagte salg. I forslaget understrekes det at vannkraftsektoren er en viktig næring som forvalter norske naturressurser og betydelige økonomiske verdier i kraftanlegg og overføringsforbindelser. Det understrekes også at kraftforsyningen er en viktig del av samfunnets infrastruktur og sikker tilgang på elektrisk strøm er avgjørende for at vårt samfunn skal fungere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet mener Stortinget må være tydelige på at forsynings sikkerhet av kraft til husholdninger og industri er et offentlig ansvar. Disse medlemmer forventer at Stortinget allerede nå gir et tydelig signal til Regjeringen om at den rådende situasjonen på kraftmarkedet, med en stadig svekkelse i kraftbalansen, ikke er akseptabel. Fra flere hold blir det understreket at faren for strømrasjonering til neste vinter er overhengende stor, og at Stortinget av den grunn bør være "føre var". I situasjoner med tørrår, ekstrem kulde og lignende medfører den stramme kraftbalansen at forbrukerne opplever sterke svingninger i prisene og i verste fall mangel på kraft. Dette kan umulig være ønskelig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at forbrukerne på kort sikt har få muligheter til å tilpasse seg andre energikilder. Dette er i stor grad et resultat av politiske veivalg. En økt fleksibilitet ved økt bruk av naturgass, fyringsolje, fjernvarme og lignende er ønskelig, men vil ta lang tid og krever store investeringer. Denne manglende fleksibiliteten gjør at næringsliv, offentlig organ og private forbrukere blir sterkt skadelidende ved store prissvingninger og strømrasjonering. De samfunnsøkonomiske kostnadene rundt sistnevnte er spesielt store. Det er heller ikke en langsiktig løsning å "frivillig" spare strøm ved å stenge ned kraftintensive bedrifter over lenger tid. Disse medlemmer er bekymret over at stortingsflertallet ikke har akseptert behovet for å bygge ut mer kraft, ved å både vanskeliggjøre bygging av gasskraftverk så vel som bygging av miljøtilpassede vannkraftprosjekt. Strømrasjonering er en spesielt uønsket situasjon, og Stortinget har et ansvar for å legge forholdene til rette for tilstrekkelig kraftproduksjon og et fungerende marked.

Disse medlemmer fremmer derfor forslagene fremsatt i Dokument nr. 8:69 (2002-2003).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til skriftlig spørsmål 318 (2002-2003) der statsråd Einar Steensnæs svarte:

"Jeg viser til min tidligere besvarelse på skriftlig spørsmål nr. 286 (2002-2003), hvor jeg bekrefter at Regjeringen tar sikte på å legge fram en melding for Stortinget som sammenfatter de erfaringer vi gjør i vinter, og som legger fram forslag til eventuelle endringer i politikken.

Foruten en gjennomgang og evaluering av situasjonen som vi opplever i år, vil et hovedtema i meldingen være om hensynet til forsynings sikkerheten kan ivaretas på en bedre måte enn i dag. I denne sammenhengen vil det være naturlig å vurdere tiltak for en sikrere energiforsyning, herunder eventuelle behov for justeringer i lovgivningen. I løpet av denne vinteren har det også vært fokus på en rekke konkrete problemstillinger knyttet til bl.a. forbrukernes situasjon, markedets funksjonsmåte og tiltak for å avhjelpe en anstrengt kraftsituasjon. I meldingen legger jeg også opp til en vurdering av disse spørsmålene.

Jeg ser det som viktig med en rask tilbakemelding til Stortinget. Arbeidet med en del av disse problemstillingene vil imidlertid kreve faglige utredninger. Ut fra dette ser jeg det som realistisk at en melding legges fram for Stortinget innen årsskiftet."

Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument nr. 8:15 (2002-2003) og ber om at spørsmålet om minstekrav til magasinifilling i vannkraftverk blir vurdert i forbindelse med den kommende stortingsmeldinga.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

1. Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at energimyndighetene i de nordiske landene i fellesskap samarbeider om tiltak for å sikre den nordiske kraftbalansen og sikre at det frie kraftmarkedet fungerer bedre.
2. Stortinget ber Regjeringen sikre at Statnett som systemansvarlig nettselskap har virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i spesielt kritiske perioder.
3. Stortinget ber Regjeringen gjøre nødvendige tiltak for å sikre Statnett mulighet til bygging av bedre kraftutvekslingsmekanismer mot utlandet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:69 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å tydeliggjøre myndighetsansvaret for kraftforsyningen samt sikre virkemidler til å unngå rasjonering - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 4. juni 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Ingmar Ljones
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 24. mars 2003

Dokument nr. 8:69 om tydeliggjøring av myndighetsansvaret for kraftforsyningen samt sikre virkemidler til å unngå rasjonering

Jeg viser til Energi- og miljøkomiteens oversendelse av Dokument nr. 8:69 (2002-2003) forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å tydeliggjøre myndighetsansvaret for kraftforsyningen samt sikre virkemidler til å unngå rasjonering. Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at energimyndighetene i de nordiske landene i fellesskap samarbeider om tiltak for å sikre den nordiske kraftbalansen og sikre at det frie kraftmarkedet fungerer bedre.
2. Stortinget ber Regjeringen sikre at Statnett som systemansvarlig nettselskap har virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i spesielt kritiske perioder.
3. Stortinget ber Regjeringen gjøre nødvendige tiltak for å sikre Statnett mulighet til bygging av bedre kraftutvekslingsmekanismer mot utlandet.

Forslag 1: Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at energimyndighetene i de nordiske landene i fellesskap samarbeider om tiltak for å sikre den nordiske kraftbalansen og sikre at det frie kraftmarkedet fungerer bedre.

Dagens nordiske el-samarbeid er mer konsentrert og fokusert enn det var tidligere. Ulike myndighetsnivå og -organ jobber i dag i større grad parallelt med viktige, men ennå uløste spørsmål for å legge til rette for en mer effektiv, konkurransedyktig, sikker og bærekraftig energiforsyning. Dette er en utvikling Regjeringen er meget positive til. Viktigheten av et mer forpliktende og samordnet nordisk samarbeid innenfor kraftmarkedet ble også foreslått på det nordiske energiministermøte i Haugesund juni 2002.

Dagens situasjon på kraftmarkedet viser at de nordiske landene er blitt mer gjensidig avhengig av hverandre. Norge og Sverige har i betydelig grad vannkraftbaserte kraftsystemer og er ekstra sårbare for svingninger i nedbøren. Dette gjør landene bl.a. avhengig av import fra nabolandene. Min svenske kollega og jeg drøftet den aktuelle kraftsituasjonen på et møte i desember i fjor. Det ble blant annet understreket at all tilgjengelig produksjons- og overføringskapasitet måtte utnyttes i størst mulig utstrekning samt at både bedrifter og husholdninger må benytte de mulighetene de har til fornuftig energisparing. Jeg mener det er viktig å ha et nordisk perspektiv i vurderingen av kraftbalansen.

Mer forpliktende nordisk samarbeid er avgjørende i forhold til spørsmålet om forsyningssikkerhet. Spørsmålet om forsyningssikkerhet, både når det gjelder effekt og energi, har allerede høy prioritet både innenfor NORDEL (samarbeidsorganisasjon til de fem systemansvarlige nettselskapene i Norden), FNER -

Forum of Nordic Energy Regulators (samarbeid mellom de nordiske regulatorne for kraftmarkedet) og el-samarbeidet under Nordisk Ministerråd. Som ledd i dette arbeidet vil det medio mai i år bli arrangert et felles nordisk seminar om forsyningssikkerhet, hvor representanter fra departementet, regulatorer, systemoperatører og øvrige aktører i sektoren vil være representert.

Som ledd i å følge opp de erfaringer vi har gjort denne vinteren, vil Regjeringen fortsatt legge vekt på et forpliktende nordisk samarbeid.

Jeg vil også vise til arbeid vedrørende kraftmarkedet som pågår i regi av EU. EU vil blant annet trolig i løpet av året vedta nye regler for kraftmarkedet som også vil legge rammer for den videre utviklingen av det nordiske kraftmarkedet.

Forslag 2: Stortinget ber Regjeringen sikre at Statnett som systemansvarlig nettselskap har virkemidler som gjør dem i stand til å sikre kraftforsyningen i spesielt kritiske perioder.

Statnett er med hjemmel i energiloven tildelt myndighet som systemansvarlig. Systemansvaret skal utøves på en samfunnsmessig rasjonell måte. Som systemansvarlig skal Statnett til en hver tid sikre momentan balanse mellom den samlede produksjon og den samlede bruk av kraft hensett til kraftutviklingen med tilknyttede nabosystemer.

Systemansvarlig skal i størst mulig grad benytte virkemidler som er basert på markedsmessige prinsipper.

Regjeringen vil foreta en gjennomgang av de erfaringer vi har gjort oss i vinter. I denne sammenheng vil det også være aktuelt å vurdere forhold knyttet til utøvelsen av systemansvaret. Konklusjoner vil kunne inngå i stortingsmeldingen om forsyningssikkerhet som Regjeringen tar sikte på å legge frem for Stortinget før nyttår.

Forslag 3: Stortinget ber Regjeringen gjøre nødvendige tiltak for å sikre Statnett mulighet til bygging av bedre kraftutvekslingsmekanismer mot utlandet.

Statnett har i dag både plikt til og mulighet for å bygge overføringsanlegg for kraft. Statnett har ansvaret for å investere i det sentrale overføringsnettet for kraft, og statsforetaket skal drives etter samfunnsøkonomiske prinsipper, jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002) Del IV for Olje- og energidepartementet og Innst. S. nr. 83 (2001-2002). Dette er også presisert i vedtektene til foretaket. Utenlandsforbindelsene er å regne som en del av det sentrale overføringsnettet. Statnett har i dag en solid økonomi. Foretaket har en egenkapital på om lag 40 pst. og gode lånevilkår i markedet.

Jeg har tillit til at Statnett sitt styre er i stand til å ta de rette investeringsbeslutninger med grunnlag i Statnetts ansvar, slik at det sentrale overføringsnettet for kraft og utenlandsforbindelsene bygges ut på en tilfredsstillende måte. Ved knapphet på overføringskapasitet skal Statnett vurdere ulike alternativ,

herunder også systemmessige tiltak. Styret står fritt til å utrede ulike alternativer.

Til slutt vil jeg nevne at dersom Statnett sin økonomiske situasjon skulle være til hinder for å gjennom-

føre samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i overføringsforbindelser for kraft til utlandet, vil jeg være åpen for å vurdere dette nærmere.